

Muzeum Polskich Formacji Granicznych

<https://muzeumsg.strazgraniczna.pl/muz/formacje-ochrony-granic/tradycje/od-1991/miejsca-pamieci/56564,Polskie-miejsca-pamieci-na-wschodzie.html>
2024-07-16, 16:47

Polskie miejsca pamięci na wschodzie

Karolin wieś w gminie Dołhinowo (obecnie Białoruś).

W okresie II Rzeczypospolitej, nieopodal folwarku należącego do Konstantego Niezabitowskiego znajdowała się strażnica KOP „Karolin”. Wchodziła w skład 3 kompanii granicznej KOP „Dołhinowo” (Batalion KOP „Budslaw”). Ochroniała 8,5 km odcinek granicy. W kwietniu 1939 r. jej dowódcą był plut. Eugeniusz Gibała. 17 września 1939 r. została zaatakowana przez oddziały NKWD. W walce zginęło 3 żołnierzy, a 5 trafiło do niewoli. Polegli zostali pochowani przez mieszkańców wioski Kamień w pobliżu strażnicy (obok dawnego sadu i drogi gruntowej do wioski Pohost). Pochowano ich w trzech mogiłach, które istniały co najmniej do 1975 r. Przez wiele lat grobem opiekował się Wincenty Kasperowicz, który zrobił drewniane ogrodzenie i postawił krzyże. Ostatecznie pozbawione jego opieki i zaniedbane, stopniowo uległy zatarciu.

[Pokaż opis pliku](#)

Anoszki wieś w gminie Dołhinowo (obecnie Białoruś).

Na miejscowym cmentarzu znajduje się mogiła nieznanego żołnierza ze strażnicy KOP „Karolin”. 17 września 1939 r. ranny w brzuch żołnierz, zdołał wydostać się z radzieckiego okrążenia i przez pola i mokradła dotarł w pobliże cmentarza w Anoszkach, gdzie zmarł. Został pochowany przez miejscową ludność. Grobem przez wiele lat opiekowali się Państwo Stachowicze. We wrześniu 2021 r. staraniem ks. Aleksiego Szulika i Ambasady RP w Mińsku mogiła została odnowiona – ustawiono nowy nagrobek z tabliczką. Poświęcenie nowej kwatery z udziałem przedstawicieli polskiej ambasady i miejscowej ludności miało miejsce 3 listopada 2021 r.

[Pokaż opis pliku](#)

[Pokaż opis pliku](#)

[Pokaż opis pliku](#)

[Pokaż opis pliku](#)

Pohost (biał. Pogost) wieś w gminie Dołhinowo (obecnie Białoruś).

Do września 2017 r. na polu miejscowego kołchozu znajdowała się bratnia mogiła 5 żołnierzy ze strażnicy KOP „Pohost” (3 kompania graniczna KOP „Dołhinowo” batalion KOP „Budstaw”), poległych 17 września 1939 r. podczas ataku żołnierzy NKWD. Mogiła znajdowała się nieopodal pozostałości po strażnicy, niedaleko drogi do Dolginowa. Dowódcą strażnicy w chwili ataku był plut. Stefan Komar, a w mieszkaniu służbowym przebywała jego żona z dzieckiem. Atak przeprowadzony został od tyłu, gdyż oddziały radzieckie przeprowiły się przez bród na rz. Wilii i zaatakowały od strony wsi Krywoznaki. Pomimo zaskoczenia i przeważających sił, załoga podjęła walkę, podczas której zginęło 5 żołnierzy w tym plut. Komar. Po zdobyciu strażnicy, ciała poległych zostały zebrane w jednym z pomieszczeń, ale Rosjanie nie pozwolili ich pochować. Dopiero po ich odejściu, w nocy z inicjatywy Dominika Gryniewicza żołnierze zostali pochowani w prowizorycznej, bratniej mogile (ich ciała ułożono na deskach i przykryto płaszczami wojskowymi). Na mogile ustawiono drewniany krzyż, a po wojnie postawiono duży krzyż i ogrodzenie. Mogiła istniała do lat 80-tych XX w., gdy w ramach komasacji nastąpiło scalenie pól kołchozowych, a mogiła została zaorana podczas prac rolnych.

Budynek strażnicy KOP użytkowany był jako miejscowa szkoła. Dopiero po wybudowaniu nowej, został rozebrany (w trawie pozostały tylko kamienie z fundamentów). Staraniem ks. Aleksego Szulika, przy jej pozostałościach ustawiony został 5 metrowy krzyż z tabliczką w dwóch językach (polskim i białoruskim): „Tutaj zginęli w obronie ojczyzny i spoczywają

dowódca strażnicy plutonowy Komar i kilku nieznanymi żołnierzy 17.IX.1939 r.". Uroczystość jego poświęcenia miała miejsce w listopadzie 2014 r.

We wrześniu 2017 r. w wyniku prac poszukiwawczo-archeologicznych, prowadzonych przez pracowników IPN i żołnierzy białoruskich odsłonięta została bratnia mogiła, a szczątki żołnierzy przewieziono do kaplicy kościoła w Dołhinowie. 27 września 2017 r. na cmentarzu w Dołhinowie odbyła się uroczystość ponownego pochowania żołnierzy KOP z Pohostu. W ceremonii wzięła udział kompania reprezentacyjna Straży Granicznej w historycznych mundurach KOP.

Wardomicze (biał. Wardomiczy) wieś w gminie Dołhinowo (obecnie Białoruś).

Cmentarz w Wardomiczach jest miejscem spoczynku 5 nieznanymi żołnierzy ze strażnicy KOP „Wardomicze”, którzy polegali 17 września 1939 r. w trakcie jej obrony przed atakiem radzieckich wojsk NKWD. Strażnica wchodziła w skład 2 kompanii granicznej KOP

„Hnieździłów” (Batalion KOP „Budślaw”). Ochroniała 9 km odcinek granicy polsko-radzieckiej. Załogę stanowiło 12 żołnierzy, a jej dowódcą był sierż. Władysław Zygadło (Zygadło), który kierował także miejscowym Oddziałem Przystosobienia Wojskowego (PW). Obrona strażnicy trwała około 1,5 godziny, w walce poległo 5 żołnierzy w tym kpr. Józef Burliga i prawdopodobnie strz. Arnold Buro (Bura), który prowadził ostrzał z rkm z wieży wartowniczej. Dwóch żołnierzy zostało rannych, w tym sierż. Zygadło. Obaj dostali się do niewoli radzieckiej. Po odejściu oddziałów NKWD, polegli zostali pochowani na cmentarzu we wspólnej mogile przez miejscowych gospodarzy. Na grobie ustawiono drewniany krzyż, który po wojnie został zastąpiony betonowym słupem zwieńczonym metalowym krzyżykiem. Białą farbą wykonano na nim napis: „Nieznanych 5 żołnierzy”. Mogiła przez wiele lat pozbawiona opieki niszczała - wał ziemny zarósł trawą, a napis na słupie uległ zatarciu. W 2018 r. gdy staraniem ks. Aleksego Szulika i miejscowych parafian został odnowiona. Postawiono metalowy krzyż i marmurowa tablica z napisem w dwóch językach: polskim i białoruskim.

Budynek strażnicy KOP „Wardomicze” po ograbieniu przez żołnierzy radzieckich istniał do 1943 r., gdy został spalony przez partyzantów.

Dołhinów (biał. Dolginowo) wieś w rejonie wilejskim (obecnie Białoruś).

Do 1939 r. Dołhinów był siedzibą dowództwa 3 kompanii granicznej KOP „Dołhinów” (Batalion KOP „Budślaw”). 17 września 1939 r., po radzieckim ataku na strażnice graniczne, ocalali żołnierze wycofali się w kierunku Budślawia.

W sierpniu 2020 r. na cmentarzu wojennym w Dołhinowie, na którym pochowani są żołnierze z czasów I wojny światowej oraz polscy z okresu wojny polsko-rosyjskiej (1918-1921), rozpoczęły się prace remontowo-restauracyjne, których celem było m.in. utworzenie nowej kwatery dla 5 żołnierzy KOP ekshumowanych w 2017 r. w Pohoście. Wśród pochowanych był plut. Stefan Komar, dowódca strażnicy KOP „Pohost”.

projektowe prowadziła firma z Dokszyć, wykonanie finansowane było przez Instytut Pamięi Narodowej, a nadzór i kontrolę sprawowała Ambasada RP w Mińsku. Po odnowieniu wszystkich kwater, 3 listopada 2021 r. odbyło się uroczyste ich poświęcenie. Ekumeniczną modlitwę poprowadzili prawosławny o. Joan Lennik i katolicki ks. Aleksy Szulik. W uroczystości uczestniczyli przedstawiciele Ambasady RP w Mińsku, miejscowych władz oraz mieszkańcy Dołhinowa.

[Pokaż opis pliku](#)

[Pokaż opis pliku](#)

[Pokaż opis pliku](#)

[Pokaż opis pliku](#)

[Pokaż opis pliku](#)

Opracowali: **Pan Marek Gierasimiuk, Pan Artur Ochał**